

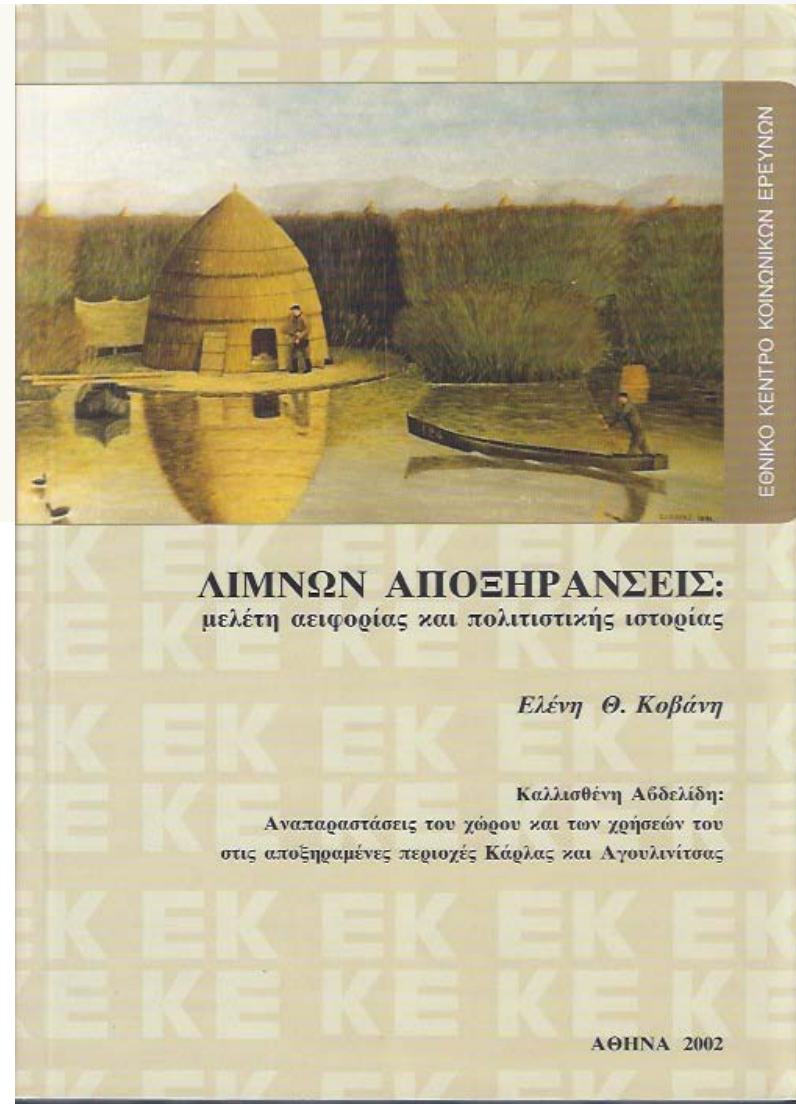
Ημερίδα 22/11/2013 στο Μεταξοχώρι Αγιάς

Φορέας Διαχείρισης Περιοχής Οικοανάπτυξης Κάρλας-Μαυροβουνίου-Κεφαλοβρυσου-Βελεστίνου / 3 χρόνια λειτουργίας

Λιμνών Αποξηράνσεις

- έρευνα με την Ελένη Κοβάνη
(παρουσίαση του βιβλίου)

από την Καλλισθένη Αβδελίδη

Για το βιβλίο Λιμνών Αποξηράνσεις

- Το βιβλίο βασίστηκε στα αποτελέσματα του ερευνητικού έργου «Αποξηράνσεις λιμνών στην Ελλάδα και οι κοινωνικο-οικονομικές, οικολογικές και πολιτιστικές επιπτώσεις στις δύο περιπτώσεις της Κάρλας και της Αγουλινίτσας» του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας (ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ με διευθυντή τον καθηγητή Χ.Κασίμη).
- 2002: Δημοσιεύτηκε από τις εκδόσεις του ΕΚΚΕ. Σήμερα έχει εξαντληθεί.
- 2002-2003: Παρουσιάσεις και κριτικές των καθηγητών Λ.Λουλούδη, Ν.Μπεόπουλο, Ν.Μαραβέγια, Β.Δωροβίνη, Ε.Παναγιωτάτου, Θ.Μαλούτα κ.ά. και των δημοσιογράφων Δ.Μανιφάβα, Χ.Μανωλά κ.ά.
- Συμπεριλήφθηκε από το Υπουργείο Παιδείας στον κατάλογο εγκεκριμένου υλικού για σχολεία και σχολικές βιβλιοθήκες. Ενώ, από το 2010, εισήχθη στον Εύδοξο (ηλεκτρονική υπηρεσία ενημέρωσης των φοιτητών ΑΕΙ & ΤΕΙ σχετικά με τα συγγράμματα τα οποία παρέχονται στο πλαίσιο των μαθημάτων τους).
- 2011: Εντάχθηκε στις Εκδόσεις Ελεύθερης Πρόσβασης του ΕΚΚΕ για on line ανάγνωση, στην ιστοσελίδα www.ekke.gr >στήλη Εκδόσεις >σημείο Εκδόσεις ΕΚΚΕ Ελεύθερης Πρόσβασης.

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Δομή του ΕΚΚΕ | Δημοσιεύσεις | Βιβλιοθήκη | Εκδόσεις | Αναζήτηση | Σύνδεσμοι

Αρχική
Θεματική: Αστική Αγροτική Κοινωνιολογία (ΑΑΚ)
Θεματική: Κοινωνική Πολιτική (ΚΠΟ)
Θεματική: Πολιτική Κοινωνιολογία (ΠΟΚΟΙΝΩ)
Θεματική: Ερευνητικές Υποδομές (ΕΥ)
Ανθρώπινο Δυναμικό
Ανακοινώσεις
Ερευνητικά προγράμματα
Τράπεζα Κοινωνικών Δεδομένων
Εκπαιδευτικές Δραστηριότητες
Σύλλογος Προσωπικού ΕΚΚΕ
Επικοινωνία

European Social Survey

Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα

Η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα (ΕΚΕ) διεξάγεται σε όλη την Ευρώπη ανά δυο χρόνια από το 2001. Καταγράφει τις στάσεις, αντιλήψεις και συμπεριφορές διαφορετικών πληθυσμών σε περισσότερες από τριάντα χώρες. Ο ρόλος του ΕΚΚΕ είναι να συντονίζει και να επιβλέπει όλα τα στάδια υλοποίησης της έρευνας στην Ελλάδα και προωθεί την χρήση των δεδομένων σε ενδιαφερόμενους χρήστες.

Τα νέα του ΕΚΚΕ

Καλώς ήλθατε στο ΕΚΚΕ

Χαιρετισμός Προέδρου

Παράδοση 50 χρόνων στην κοινωνική έρευνα

15

[Κοινωνικοί και Χωρικοί Μετασχηματισμοί στην Αθήνα του 21ου Αιώνα](#)

Θ. Μαλούτας, Δ. Εμμανουήλ, Ε. Ζακαπούλου, Ρ. Καυταντζόγλου, Α. Χατζιγιάννη, 2

16

[ΑΘΗΝΑ Κοινωνικές δομές, πρακτικές και αντιλήψεις: Νέες προκλήσεις και τάσεις με ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 'ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ, ΑΘΗΝΑΣ-ΑΤΤΙΚΗΣ'](#)

Θ. Μαλούτας - Δ. Εμμανουήλ - Μ. Παντελίδου-Μαλούτα, 2006

[Κοινωνικός και οικονομικός Άτλας της Ελλάδας 1: Οι πόλεις](#)

Θ. Μαλούτας (επιμ.), 2000, β' έκδοση

[Λιμνών αποξηράνσεις](#)

Ελένη Θ. Καβάνη, Καλλιθένη Αφενδιού

Για το ερευνητικό έργο

- **Έργο χρηματοδοτούμενο:** από τον Ειδικό Λογαριασμό του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών ως βασική έρευνα στο πλαίσιο του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας
- **Αντικείμενο έργου:** οι αποξηράνσεις λιμνών στην Ελλάδα και οι κοινωνικο-οικονομικές, οικολογικές και πολιτιστικές επιπτώσεις στην περίπτωση των πρώην λιμνών της Κάρλας και της Αγουλινίτσας και ανθρωπολογική μελέτη σε δύο παραλίμνιες κοινότητες, Κανάλια Μαγνησίας και Επιτάλιο Ηλείας.
- **Προσέγγιση:** υπό το πρίσμα της πολιτισμικής και πολιτιστικής οικολογίας και αειφορίας
- **Διεξαγωγή έρευνας:** η επιτόπια έρευνα διεξήχθη κατά τα έτη 1997-1998 και το τελικό παραδοτέο υποβλήθηκε προς το ΔΣ του ΕΚΚΕ υπό τη μορφή δότομης έκθεσης ερευνητικών αποτελεσμάτων το 1999, δημοσίευση το 2002 σε ένα τόμο
- **Ερευνητική ομάδα:** η **Ελένη Κοβάνη** ως επιστημονική υπεύθυνη του έργου και η **Καλλισθένη Αβδελίδη** ως δεύτερο μέλος της ερευνητικής ομάδας
- **Ερευνητική εργασία:**

με άξονες

I) τα στοιχεία «υπεροχής γλυκών υδάτων» και παραδοσιακές οικονομικές λειτουργίες των λιμνών, II) την παρουσία των δύο υπό μελέτη αποξηρανθεισών λιμνών στην οικονομική και ιστορική πορεία του τόπου και III) τις προοπτικές σχετικής υπέρβασης των αρνητικών συνεπειών του όλου θέματος των αποξηράνσεων,

διεξήχθησαν οι εξής εργασίες:

- a. Ανθρωπολογική μελέτη στις κοινότητες: **Κανάλια** Μαγνησίας και **Επιτάλιο** Ηλείας, πρώην παραλίμνιοι οικισμοί, αντίστοιχα, της Κάρλας και της Αγουλινίτσας. Με τη μέθοδο της συμμετοχικής παρατήρησης και των ημικατευθυνόμενων συζητήσεων.
- b. Επεξεργασία δεδομένων στη βάση συλλογής κοινωνικο-οικονομικών στοιχείων του πληθυσμού των περιοχών πριν και μετά τις αποξηράνσεις και ανάλυσή τους.
- c. Αναγνωριστική έρευνα πεδίου των ευρύτερων περιοχών των **πρώην λιμνών Κάρλας και Αγουλινίτσας** και ανάγνωση των αλλαγών του χώρου και των χρήσεων του πριν και μετά τις αποξηράνσεις.
- d. Εκτεταμένη διερεύνηση αρχειακού υλικού για τη συλλογή παρελθόντων στοιχείων (όπως στο αρχείο χαρτών της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, στο φωτογραφικό αρχείο του Μουσείου Μπενάκη και του φωτογράφου Τάκη Τλούπα, στο αρχείο πινάκων ζωγραφικής του λαϊκού ζωγράφου και πρώην αλιέα Σ.Ζιώγα κτλ)
- e. Συγγραφή πλούσιου σε στοιχεία και ιδέες κείμενο + Δημιουργία πρωτότυπου χαρτογραφικού & εικονογραφικού υλικού για αναπαραστάσεις πριν και μετά τις αποξηράνσεις.

Λίγα συμπληρωματικά στοιχεία για το αντικείμενο της έρευνας:

➤ Μελέτη περίπτωσης:

- Πρόκειται για μεταπολεμικές αποξηράνσεις: μίας χερσαίας λίμνης (Κάρλα) και μίας «απογλυκανθείσας» θαλασσολίμνης (Αγουλινίτσα),
- Η επιλογή των 2 παραλίμνιων οικισμών: δεν είχε αντιπροσωπευτικό χαρακτήρα αλλά δόθηκε η δυνατότητα να εξεταστούν ορισμένα θέματα σε βάθος και να επισημανθούν προβλήματα σχετικά με τις αποξηράνσεις λιμνών «προβλήματα που εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της κρίσης των υδατικών μας πηγών».

➤ Βασικός στόχος έρευνας:

→ Η διασαφήνιση των εμπειριών, βιωμάτων αλλά και σκέψεων των κατοίκων (πρώην αλιέων και σημερινών αγροτών) των συγκεκριμένων κοινοτήτων για τα σημερινά προβλήματα του χώρου τους, κυρίως όμως πώς οι ίδιοι οι κάτοικοι εκτιμούν τις αλλαγές μετά την αποξήρανση της λίμνης, από οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνικο-πολιτιστική σκοπιά. Σε συνάφεια με εμπειρίες του παρελθόντος «σε σχέση με το δεσμό μεταξύ του ατόμου και των συγκεκριμένων φυσικών πηγών, όπως αυτός ο δεσμός αποκρυσταλλώθηκε σε οικονομικές πρακτικές και πολιτιστικές εκφράσεις» (βλ. 1^ο μέρος βιβλίου). Μέσα από το πρίσμα της αειφορίας η οποία «έφερε στο προσκήνιο το θέμα του χρόνου», «έφερε στην επιφάνεια την ανάγκη προσέγγισης των σημερινών προβλημάτων και αντιφάσεων ενός τόπου μέσα από την κατανόηση της διαλεκτικής διάστασης του τριπλού χρόνου».

➤ Επιτελέσματα:

- Το αξιοσημείωτο ήταν ότι το έργο ξεκίνησε ως ανθρωπολογική μελέτη και κατέλυξε ως ένα διεπιστημονικό ερευνητικό εγχείρημα
- Στο 2^ο μέρος συγκεντρώνονται δεδομένα αναπαράστασης της εξέλιξης των χρήσεων και της μορφολογίας των λιμνών και ευρύτερων περιοχών τους με μία μακροσκοπική θεώρηση.

Σύνθετη μελέτη και χαρακτηριστικό της γραφής της Ελένης Κοβάνη -1^ο μέρος του βιβλίου

→ Στο πλούσιο και γοητευτικό κείμενο της Ελένης Κοβάνη, ο αναγνώστης θα βρεί πολλές ιδέες, φιλοσοφικές, επιστημολογικές, κοινωνιολογικές, οικονομικής πολιτικής κ.ά. Ιδέες οι οποίες συνοδεύουν τα στοιχεία, τα επιστημονικά δεδομένα γύρω από τη θεματολογία των αποξηράνσεων μέσα στο πλαίσιο των ατομικών και συλλογικών στρατηγικών προσαρμογής των ανθρώπων που συνδέονται με τον φυσικό χώρο ενός υγροβιότοπου. Μας μεταφέρει συμβολισμούς οι οποίοι συνδέθηκαν με τα φυσικά 'όντα', στα αρχαία κείμενα, στην προφορική λαϊκή έκφραση, στην σύγχρονη ποίηση.

→ Η συνθετότητα του εγχειρήματος προέκυψε από το ίδιο το αντικείμενο αλλά και από την προσέγγιση της πολιτισμικής κι πολιτιστικής οικολογίας και αειφορίας.

→ Μας μεταφέρει τους επιστημονικούς ορισμούς για τα φυσικά 'όντα' τα οποία την γοήτευσαν, με έναν τρόπο εντυπωσιακά παραστατικό και με την ποιητική ανάγνωση που η ίδια κάνει, κατανοώντας την ουσία αυτών των ορισμών. Τους κατανοεί, τους σέβεται αλλά μας μεταφέρει τον τρόπο που αυτοί οι ορισμοί έπονται των διαισθητικών αντιλήψεων των ανθρώπων οι οποίοι βίωσαν τα φυσικά αυτά όντα, οι ίδιοι, όπως και με τη μνήμη των ανθρώπων τους και των παραδόσεών τους.

«Κατά την επιστημονική ορολογία, τούτος [ο υγρότοπος] λειτουργεί ως ρυθμιστική δεξαμενή, αφού σε μια λεκάνη απορροής μπορεί, είτε από το λιώσιμο του χιονιού είτε από μια βροχόπτωση να αποθηκεύσει με σύνεση το πλημμυρικό νερό. Ένα μέρος αυτής της ποσότητας μέσω της εξατμισοδιαπνοής θα χαριστεί στην ατμόσφαιρα – για την ισορροπία του παιχνιδιού της αποθήκευσης και της απελευθέρωσης θερμότητας. Το άλλο θα εισχωρήσει στο έδαφος, όταν υπάρχει το κατάλληλο υπόστρωμα και όπως τούτο το επιτρέπει, εξασφαλίζοντας έτσι τον εμπλουτισμό των υδροφόρων οριζόντων.»

«Οι μεγάλες λίμνες των χαμηλών πεδίων αποτελούν, υπενθυμίζουμε, το τελευταίο, το πιο ηλικιωμένο στάδιο υδάτινης χερσαίας μορφής, που 'δεχεται τα νερά των νεανικών πηγών. Μετά από κουραστικό και πολυδαίδαλο ταξίδι, τα ποταμίσια νερά καταλήγουν στα καθορισμένα από τις φυσικές διεργασίες λιμναία όρια. Οι μεγάλοι όγκοι νερού κατά τους θερινούς μήνες κρατούν θερμοκρασία, για να τη χάσουν με ομαλό ρυθμικό τρόπο κατά τους ψυχρούς μήνες, με περισσότερη σοφία απ'ότι οι χερσαίες μάζες.»

Πίνακας περιεχομένων πρώτου μέρους

Ευχαριστίες	11
Προλεγόμενα	13
I. Οι λίμνες στη συμβολική συνείδηση	19
II. Προϊστορία αποξηράνσεων	26
III. Επιλογή αποξηρανθεισών λιμνών και μεθοδολογικά θέματα	35
Α' ΕΝΟΤΗΤΑ: ΚΑΡΛΑ (ΒΟΙΒΗΙΣ)	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I. Στοιχεία γεωχρονολογικής και φυσικής ταυτότητας	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II. Ιστορία των πηγών της Κάρλας	55
i. Βοιβήιδος ανυποταξία	55
ii. "Αρτυριάς": συνθήκη αειφορίας	61
iii. Βοΐδια πολιτεία	68
α. Η δομή	68
β. Πρακτικές αλείας	73
iv. Τεχνικές μελέτες: πορεία προς την αποξήρανση	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III. Αποκαλυφθείσα γη	83
i. Ιδιοκτησιακό καθεστώς: η λογική του ήσσονος παραπτώματος	83
ii. Βιβλιαρίων αλείας περίπαιγμα	95
iii. Ετήσια παραχώρηση εκτάσεων	99
α. Διλημματική ισορροπία	99
β. Πλάσμα γης	106
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV. Αγνωσμένες πτυχές της φυσικής δεινοπάθειας	111
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V. Πολιτιστική μνήμη	119
i. Δείπνος ευχαριστίας	120
ii. Πλειάδων έργα	125
iii. Η ευθρανστότητα των στοιχείων	131
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI. Ο ταμειντήρας της Κάρλας: στο χορο(στάσιο) των μελετών	137
i. Στοιχεία ταυτότητας	140
ii. Ανήσυχη αναμονή	147

ΧΑΡΤΗΣ ΚΑΡΔΑΣ Χ1. Η λίμνη και η παραλίμνια περιοχή στις αρχές του 20ου αιώνα.

